

Л.О. Гребінь
канд.пед.н., ст.викладач кафедри
соціальної педагогіки та історії педагогіки
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

Створення та організація діяльності дитячих будинків: досвід
Уманщини (20-30-ті рр. ХХ ст.)

Вітчизняна війна та голод зруйнували безліч сімей України залишивши на вулиці мільйони дітей-сиріт. Відповідно це лихо не оминуло і місто Умань. Маса голодуючих дітей потребувала термінової допомоги.

Один з найперших був відкритий дитячий будинок №1 по вулиці Гоголя. Нажаль, під час другої світової війни від був зруйнований. Далі було відкрито ще кілька дит. будинків які надали прихисток безпритульним дітям-сиротам міста Умані та його околиць.

У місцевій газеті «Вісті» за 19 грудня 1920 року зазначалось, цитую: «У всіх дитячих будинках відчувається біда. Трагічним є становище дітей через відсутність одягу та взуття. Але дит. будинки старанням керівників та вихователів утримуються і ведуться хоча і дуже бідно.

Колективи вихованців дитячих будинків були змішаними за віковим та статевим показником. Але найбільшою проблемою було проживання разом здорових та хворих дітей. Відтак, у 1920 році у тій же газеті Вісти, та вже за 12 листопада була надрукована примітка під назвою: «Вилучення вадливих дітей з дитячих будинків» у якій говорилось про те, що відділ народної освіти вживає заходів, щоб вилучити вадливих дітей з дитячих будинків в окремий і таким чином звільнити здорових дітей від шкідливого впливу. В результаті в місті було організовано роботу дитячого будинку для трохомотозних дітей, та дит. будинок для розумово-відсталих дітей. Трохи згодом, також був відкритий дитячий будинок для глухонімих дітей [2, с. 23].

Дані дитячі заклади жили за рахунок мізерних асигнувань з боку держави та посильної допомоги місцевих жителів. Керівники разом з вихованцями організовували невеличкі господарства, обробляючи землю збирали врожаї, що давали запас харчів та тримали худобу.

Окремо слід зупинитись на роботі, що проводилась громадським товариством «Друзі дітей» в плані данні допомоги дитячим будинкам міста Умані. З 15 травня 1932 по 1 липня 1932 р. товариством за допомогою комсомольського осередку з вулиць міста Умані було підбрано 300 безпритульних дітей. З них до дитячих будинків було передано 64 дитини, і яких там забезпечили ліжками, матрацами та грошовою допомогою. Також, за ініціативи товариства при дитячих закладах були організовані дитячі майстерні, а у всьому Уманському районі при колгоспах було відкрито 40 дитячих майданчиків. На проведення літньої оздоровчої компанії для дітей вихованці інтернатних закладів було виділено 22 тисячі 500 крб. [1, с. 24]. Можемо сказати, що Уманське районне товариство «Друзів дітей» було цілком здоровою організацією, що змогла вдало організувати свою роботу і показала вражаючу результативність.

Відтак, поступово, дитячі будинки міста Умані розвивались та укріплювались. По можливості організовували виховання та навчання дітей. Як відомо, у 1937 році на базі дитячого будинку №1 було організовано дитячий оркестр, та нажаль проіснував він не довго, лише до початку війни. Але сам факт його успішного функціонування протягом кількох років викликає почуття поваги.

У складні часи повоєнного періоду та голодоморів місто Умань гідно боролось за порятунок дитячих життів, за своє майбутнє. Нажаль, майже не лишилось спогадів, записів про деталі організації виховної та навчальної роботи, адже в роки другої світової війни місцеві архіви були знищені і історію нам тепер доводиться збирати по крихтам. Але нашим теперішнім покоління треба бути безмежно вдячними героям, що переймалися долями осиротілих дітей.

Список використаних джерел:

1. Про роботу «Уманщини» // Друг дітей : [місячник]. – 1932. – № 3 (липень). – С. 24.
2. Радянська освіта : [громадсько-педагогічний місячник]. – 1927. – № 3. – С.23.